

Оваа изложба во Чифте-амам се смета за прва од ваков вид во Македонија и на Балканот, а студиото за мозаик е внесено во светската мапа на места каде се негува современиот мозаик.

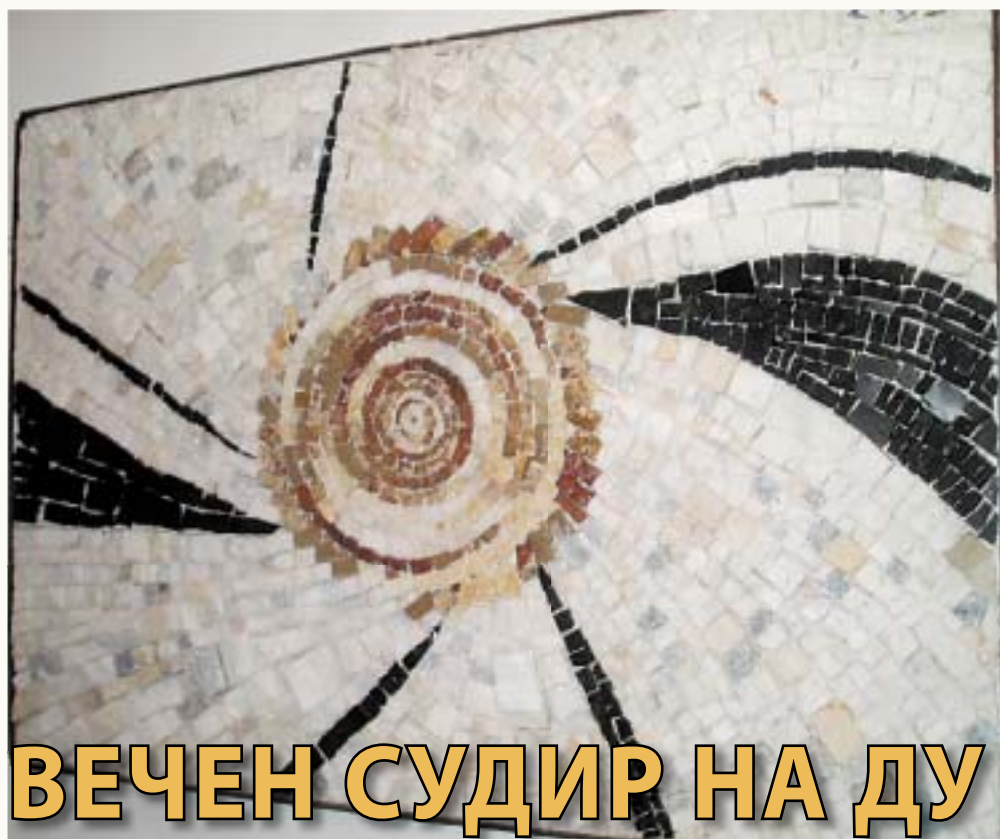
Пишува: Милева ЛАЗОВА

Во рамките на "Скопско лето", во Чифте-амам на Националната галерија на Македонија, беше отворена изложбата "15 години мозаик", колекција на Струмичката ликовна колонија, која е дел од големата изложба на дела од современата македонска уметност, кои се наоѓаат во Домот на култура "Антон Панов" во Струмица. Презентирани се 28 мозаици од македонските автори, Газанфер Бајрам, Горѓи Томовски и Александар Филев, потоа на Наташа Дејановиќ Димитријевиќ од Србија и на италијанските автори Паоло Ракањи, Ана Рита Петрини и Моника Џованоти.

Мозаикот како ликовна дисциплина на Меѓународната струмичка ликовна колонија почнувала да се применува со доаѓањето на Газанфер Бајрам во 1993 година, кој тогаш го создал првиот мозаик. Една година подоцна дошол и италијанскиот уметник Паоло Ракањи, така што до денес бројот на автори кои на Струмица ѝ оставиле колекција од 25 мозаици се зголемил на седум.

Во 1993 година е создаден првиот подвижен мозаик "Мистика", кој е работен во директна техника. Газанфер Бајрам, како ментор на мозаичарската работилница, во текот на 15 години покажа дека мозаикот како ликовна дисциплина може да живее, но предупредувајќи дека треба да се поседува исклучително чувство за специфичноста на современиот мозаик како техника.

"Почнувајќи од 'Мистика', 'Едукатор', цел циклус на 'Суки' (транскрипција на турскиот збор сурат) и последниот 'Сукии!', Бајрам поаѓа од општиот културен образец кој, пропуштајќи го низ својата чувствителност и фантазија, поточно опфаќајќи го со конструктивен принцип и техничко оперативната постапка, која во мозаикот толку е нагласена, за да дојде до препознатлив ликовен израз. Тој се манифестира на два начина и тоа на начин на кој општиот културен образец е персонализиран и во ставот кон уметноста, во јазикот, и во начинот на создавањето, која бара една уметничка сензорност, одважност и образованост. Така, тој не повлекува граница меѓу минатото и сегашноста, туку за него времето е единствено. Во сите изложени дела доминира хомогеноста

ВЕЧЕН СУДИР НА ДУ

на структурата, како одраз на рамнотежата меѓу мајсторството и инвентарната атмосфера, од една страна, а носејќи нè кон митското, од друга страна", вели Бранислав Пеџиќ, историчар на уметноста, за работата на познатиот мозаичар Бајрам.

Италијанецот Паоло Ракањи има сосема друг пристап кон ликовниот јазик и техника на ткаење на композицијата. Тоа е транспарентноста, густината на цели тонски варијации на светлотемни делови, со акцентирање на одделни делови од мозаикот. Неговите сонароднички, Моника Џованоти и Ана Рита Петрини, речиси идентично ја градат апстрактната површина на мозаикот со употреба на боени обични стакла и друг некарактеристичен материјал. Ѓорѓи Томовски, пак, настојува кон недоловливи тонски нијанси, кои доведуваат до илузија на полифонични слоеви, а со последното дело "Пафта" оди кон декоративност на самиот мозаик. Гостинката од Србија, Наташа Дејановиќ Димитријевиќ, иако е застапена со едно дело "Герам", таа со двојни градации на површината на ткаењето на мозаикот, на темни и светли делови, со темни вертикални линии од мозаични камчиња и хоризонтална линија ја прикажува длабочината на делото. И на крај, но не и последен по важноста на делата е Александар Филев, чии дела личат на култивирано изведени површини, апстрактно дефинирани, односно градени во една енформеловска поетика, но со смело изработени површини.

ХОТ И МАТЕРИЈАТА